

Biện pháp phối hợp giữa trường mầm non và gia đình để giáo dục kỹ năng giao tiếp cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch

Hoàng Thị Hải Yến*

*ThS. Trường Cao Đăng Huế

Received: 10/11/2024; Accepted: 18/11/2024; Published: 25/11/2024

Abstract: In role-playing games based on literary works, children not only transform themselves into adults but also “embody” characters with rich, complex inner lives, distinct personalities, and actions that are both realistic and miraculous. To play these roles, children must go through an artistic labor process similar to that of an artist. The results of role-playing games are very meaningful. They not only help children accumulate life experience through the characters in the works but also have a direct impact on the development of emotions, aesthetic feelings, especially their communication process. In this article, we propose a method of cooperation between preschools and families to educate communication skills for 5-6-year-old children through role-playing games.

Keywords: role-playing games, familiarizing children with literary works, communication skills, cooperation between preschool and parents.

1. Đặt vấn đề

Nhà giáo dục học người Đức Kak Hai Nodich, nêu rõ: ngôn ngữ của trẻ có một vai trò quan trọng và quá trình phát triển ngôn ngữ ở từng giai đoạn. Trong mỗi giai đoạn, nhiệm vụ của người lớn là giúp trẻ thâm nhập vào thế giới ngôn ngữ phong phú và đa dạng, dẫn dắt trẻ từ những âm thanh “gừ, gừ” ở tuổi sơ sinh đến sử dụng, nắm vững ngôn ngữ thành thạo, điều đó sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển kỹ năng giao tiếp và trí tuệ của trẻ. Phân loại kỹ năng giao tiếp, V.P Dakharop đã dựa vào các bước tiến hành của một pha giao tiếp và ông cho rằng kỹ năng giao tiếp gồm có kỹ năng sau: Kỹ năng thiết lập các mối quan hệ trong giao tiếp; Kỹ năng cân bằng nhu cầu của chủ thể và đối tượng giao tiếp; Kỹ năng lắng nghe và biết cách lắng nghe đối tượng giao tiếp; Kỹ năng tự chủ cảm xúc và hành vi; Kỹ năng nhạy cảm trong giao tiếp; Kỹ năng diễn đạt dễ hiểu, gọn gàng, mạch lạc; Kỹ năng linh hoạt mềm dẻo trong giao tiếp; Kỹ năng thuyết phục trong giao tiếp; Kỹ năng điều khiển quá trình giao tiếp; Kỹ năng tự kiểm chế và kiểm tra đối tượng giao tiếp.

Trò chơi đóng kịch là một hình thức trò chơi nhập vai, trong đó trẻ em hóa thân vào các nhân vật hoặc tình huống giả tưởng và diễn lại các hoạt động, tình huống thực tế trong cuộc sống. Thông qua trò

chơi đóng kịch, trẻ có cơ hội trải nghiệm và tái hiện lại những gì chúng quan sát được từ người lớn hoặc từ môi trường xung quanh. Nó không chỉ đơn thuần là trò chơi mà còn là hoạt động mang tính chất nghệ thuật và ngược lại nó không chỉ là hoạt động nghệ thuật mà còn là trò chơi. Hai yếu tố này được kết hợp chặt chẽ trong nội dung cũng như trong quá trình tổ chức vui chơi.

Qua trò chơi đóng kịch trẻ lĩnh hội được ngôn ngữ giàu hình ảnh, học được giọng nói diễn cảm rõ ràng và trẻ hoàn thiện mình hơn về đạo đức, trẻ sẽ học ở đó lòng dũng cảm, tính trung thực, tình yêu quê hương đất nước, yêu những điều thiện, bênh vực những người yếu đuối, lên án những cái xấu, cái ác... Đặc biệt trò chơi đóng kịch đã phát triển ở trẻ tính tích cực cá nhân, tính độc lập sáng tạo. Ở trường mầm non nhiệm vụ làm cho trẻ yêu kịch, ham thích tham gia đóng kịch là rất quan trọng. Khi đóng kịch trẻ vừa nhận thức được mối liên hệ giữa con người với tự nhiên, xã hội vừa được thể hiện nghệ thuật. Quá trình đó làm cho tâm hồn trẻ trở nên nhạy cảm, phong phú và sâu sắc... trò chơi đem lại cho trẻ niềm hạnh phúc được vui chơi.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Mục tiêu của biện pháp

- Mục tiêu của việc phối hợp giữa trường mầm

non và gia đình trẻ là để tạo ra một môi trường giáo dục đồng bộ và hỗ trợ lẫn nhau trong việc phát triển kỹ năng giao tiếp cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua trò chơi đóng kịch. Cụ thể:

- Tạo sự nhất quán trong phương pháp giáo dục: Đảm bảo rằng các phương pháp và hoạt động giáo dục kỹ năng giao tiếp được thực hiện đồng bộ cả ở trường và ở nhà, giúp trẻ nhận thức và thực hành các kỹ năng này trong nhiều ngữ cảnh khác nhau.

- Khuyến khích sự tham gia của gia đình: Đưa gia đình vào quá trình giáo dục kỹ năng giao tiếp, từ việc tham gia vào các hoạt động kịch cho đến việc hỗ trợ trẻ thực hành tại nhà.

- Tăng cường sự phối hợp và giao tiếp giữa giáo viên và phụ huynh: Thiết lập một kênh giao tiếp hiệu quả giữa trường và gia đình để trao đổi thông tin về tiến trình phát triển kỹ năng giao tiếp của trẻ và nhận phản hồi từ phụ huynh.

2.2. Nội dung biện pháp

- Tư vấn cho các bậc cha mẹ kiến thức, kỹ năng tổ chức trò chơi đóng vai ở gia đình nhằm phát triển kỹ năng giao tiếp cho trẻ. Trò chơi đóng vai theo chủ đề có rất nhiều ưu thế trong việc phát triển nhân cách của trẻ nói chung, phát triển kỹ năng giao tiếp nói riêng. Tuy nhiên, nếu các bậc cha mẹ không nắm được cách thức tổ chức trò chơi đóng vai cho trẻ thì sẽ không phát huy được những ưu thế đó. Phần lớn các gia đình ở nông thôn, trong thời gian rảnh rỗi thường chơi đùa với con trẻ, họ dành cho con nhiều thời gian hơn các gia đình công chức ở thành phố, song họ thường không tính tới việc giáo dục trẻ qua vui chơi trong thời gian đó. Do vậy, việc tư vấn cho các bậc cha mẹ những kiến thức và kỹ năng để tổ chức trò chơi đóng vai ở gia đình nhằm phát triển kỹ năng giao tiếp cho trẻ là một nội dung thiết thực. Tổ chức trò chơi đóng vai không khó với các bậc cha mẹ, song họ cần được hướng dẫn để việc tổ chức trò chơi mang tính sư phạm cao và phù hợp với đặc điểm tâm - sinh lý của trẻ. Khi tham gia trò chơi đóng vai, trẻ mẫu giáo lớn không chỉ có cơ hội phát triển kỹ năng giao tiếp mà còn có cơ hội phát triển nhiều mặt khác nhau về thể chất, trí tuệ, đạo đức,... Một số gia đình cũng nắm được những ưu thế đó, họ tổ chức cho con trẻ chơi mỗi ngày, ngay cả khi trẻ không thích chơi thì vẫn bị “dụ” hoặc “ép” chơi; một số gia đình khác thì quá chú ý đến hiệu quả giáo dục qua trò chơi nên vô tình đã biến hoạt động vui chơi của trẻ thành hoạt động học tập khô cứng,

nhằm chán.

- Phối hợp với gia đình trẻ nhằm nắm bắt những đặc điểm về giao tiếp của trẻ, những yếu tố ảnh hưởng tới sự phát triển giao tiếp của trẻ. Để quá trình phát triển kỹ năng giao tiếp cho trẻ đạt được hiệu quả cao, nhà giáo dục cần phải nắm bắt được tỉ mỉ những đặc điểm nhân cách của trẻ nói chung, đặc điểm về giao tiếp của trẻ nói riêng, từ đó xây dựng được những kế hoạch tổ chức hoạt động phát triển kỹ năng giao tiếp phù hợp với đặc điểm tâm lý, giao tiếp của trẻ. Mỗi đứa trẻ có những đặc điểm tâm, sinh lý riêng; có sự khác nhau về đặc điểm giao tiếp và mức độ phát triển kỹ năng giao tiếp. Do đó, mỗi đứa trẻ cần được chú ý điều chỉnh và phát triển những kỹ năng hoặc đặc điểm nhất định trong quá trình giao tiếp: có trẻ cần được giúp đỡ để tự tin hơn trong quá trình giao tiếp; có trẻ lại cần được điều chỉnh để biết lắng nghe, biết kiềm chế trong quá trình giao tiếp; có trẻ lại cần được sửa tật nói ngọng... Những đặc điểm đó có thể bị ảnh hưởng từ phía gia đình hoặc môi trường ở địa phương. Chính vì vậy nhà trường và gia đình cần phối hợp chặt chẽ với nhau để tìm hiểu những nguyên nhân của thực trạng và đề xuất những giải pháp thiết thực trong việc phát triển kỹ năng giao tiếp cho trẻ.

- Phối hợp với gia đình trẻ trong việc xây dựng cơ sở vật chất, tạo môi trường tổ chức trò chơi đóng vai cho trẻ mẫu giáo. Cơ sở vật chất để tổ chức trò chơi đóng vai không quá tốn kém, không cầu kì, có thể dễ tìm hoặc tạo ra từ những vật dụng nào đó trong gia đình, trong môi trường xung quanh. Đồ chơi của trẻ được phong phú tạo tính hấp dẫn, mới mẻ trong quá trình chơi; đồ chơi của trẻ an toàn và mang tính sư phạm thì cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa gia đình và nhà trường. Trong quá trình phối hợp, giáo viên có thể giúp các bậc cha mẹ hiểu và biết cách làm cho những đồ chơi của con trẻ mang những ý nghĩa sư phạm sâu sắc, ngược lại các bậc cha mẹ có thể giúp giáo viên có thêm nguyên liệu để thiết kế đồ chơi cho trẻ từ những vật liệu sẵn có hoặc “hết giá trị sử dụng” trong gia đình. Nhiều gia đình có tiềm lực mạnh về kinh tế hoặc nhân lực hoặc một khía cạnh nào đó, họ sẵn sàng giúp nhà trường ở một phương diện nào đó nếu họ được “trọng dụng”, được nghi nhận. Vì vậy nếu tất cả giáo viên trong nhà trường đều đặt sự phát triển toàn diện của trẻ lên hàng đầu, nhất nhất mọi hoạt động của họ đều vì trẻ, vì sự nghiệp giáo dục thì họ chỉ cần “lên tiếng” các

gia đình cũng sẽ đồng hành cùng họ.

- Phối hợp với gia đình để khắc phục những yếu tố ảnh hưởng không thuận lợi tới sự phát triển kỹ năng giao tiếp của trẻ. Chẳng hạn như sự vi phạm các nguyên tắc giao tiếp, chuẩn mực ứng xử của người lớn trong đời sống thường ngày đã ảnh hưởng một cách tự phát, tiêu cực tới sự phát triển kỹ năng giao tiếp của trẻ.

- Phối hợp với gia đình để giúp trẻ có những trải nghiệm thực về trò chơi đóng vai, để trẻ có cơ hội vận dụng và rèn luyện những kỹ năng giao tiếp đã được học về mối quan hệ đó qua trò chơi đóng vai. Trong vấn đề này, phối hợp với gia đình mang lại cho trẻ những giá trị thiết thực từ việc rèn kỹ năng (chơi mà học), biến quá trình “học” của trẻ ở trường thành quá trình “tự học” một cách tự nhiên.

2.3. Cách thức thực hiện

Về phía giáo viên, cần chủ động trước trong quá trình phối hợp bằng cách làm cho các bậc cha mẹ nhận thức rõ tầm quan trọng của giao tiếp và việc phát triển kỹ năng giao tiếp cho trẻ qua trò chơi đóng vai; làm cho họ nắm rõ mục tiêu, nội dung và cách thức phát triển kỹ năng giao tiếp cho trẻ qua trò chơi đóng vai; tạo ra một môi trường thân thiện để chia sẻ thông tin và phối hợp toàn diện giữa gia đình và nhà trường.

Về phía gia đình, cần tích cực tìm hiểu để nắm vững mục tiêu, nội dung và kế hoạch giáo dục của nhà trường; chủ động chia sẻ với giáo viên những thông tin về con em mình, đồng thời chia sẻ với giáo viên những kinh nghiệm, những vướng mắc trong quá trình giáo dục trẻ ở gia đình; hỗ trợ nhà trường những điều kiện về vật chất và tinh thần để làm tốt hơn công tác giáo dục trẻ.

+ Về phía nhà trường: Thường xuyên trao đổi thông tin giáo dục với cha mẹ trẻ: Khác với những bậc học phổ thông, ở bậc mầm non, giáo viên có điều kiện thuận lợi để phối hợp với gia đình đó là thường xuyên được gặp gỡ cha mẹ của trẻ trong thời gian đón và trả trẻ; các bậc cha mẹ cũng thường quan tâm sát sao tới con trẻ hơn những lứa tuổi khác. Vì vậy, giáo viên cần nắm bắt ưu thế này để thường xuyên trao đổi với cha mẹ của trẻ để nắm được những thông tin về đặc điểm về giao tiếp cũng như những đặc điểm tâm – sinh lý khác của trẻ khi ở gia đình, đồng thời cũng chia sẻ với gia đình những thông tin về trẻ khi ở trường. Qua việc tiếp xúc thường xuyên với cha mẹ trẻ như vậy, giáo viên cũng có thể nắm bắt

được những yếu tố ảnh hưởng tới kỹ năng giao tiếp của trẻ từ phía gia đình như văn hoá giao tiếp của cha mẹ trẻ, nếp sống, thói quen sinh hoạt,... Từ đó có thể tư vấn cho các bậc cha mẹ những vấn đề thiết thực trong việc phát triển kỹ năng giao tiếp cho trẻ. Những vấn đề đó tùy theo mỗi gia đình mà có thể là: cần khuyến khích trẻ tích cực tham gia các hoạt động phong phú hơn; giúp trẻ mở rộng mối quan hệ giao tiếp; thay đổi những hành vi giao tiếp lệch chuẩn của người lớn.v.v...

3. Kết luận

Trò chơi đóng kịch có ý nghĩa vô cùng to lớn trong hoạt động giúp trẻ làm quen với tác phẩm văn học. Đây không chỉ là một phương pháp giáo dục hấp dẫn, thu hút sự quan tâm của trẻ mà còn là công cụ hữu hiệu để phát triển ngôn ngữ, kỹ năng xã hội, trí tưởng tượng, tư duy sáng tạo và giá trị đạo đức. Thông qua trò chơi đóng kịch, trẻ được tạo điều kiện để trải nghiệm, khám phá và học hỏi một cách tự nhiên, từ đó hình thành nền tảng vững chắc cho quá trình phát triển toàn diện trong tương lai. Sự tham gia của người lớn không chỉ giúp tăng tính tương tác mà còn tạo sự hứng thú cho trẻ. Trẻ có thể cảm thấy tự tin hơn khi có sự đồng hành của người lớn, và qua đó, quá trình diễn xuất trở nên mượt mà hơn. Hơn nữa, giáo viên có thể hỗ trợ trẻ khi cần thiết, điều chỉnh kịch bản và các tình huống để phù hợp với mức độ phát triển của từng trẻ. Sự tương tác giữa trẻ và người lớn trong quá trình đóng kịch giúp trẻ xây dựng mối quan hệ gần gũi và tích cực với giáo viên hoặc phụ huynh, từ đó cải thiện khả năng giao tiếp và tương tác xã hội.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ GD-ĐT (2021). *Văn bản số: 01/VBHN-BGDĐT, ngày 13/04/2021 về Chương trình Giáo dục mầm non (Ban hành kèm theo Thông tư ban hành Chương trình Giáo dục mầm non)*.
2. Hà Nguyễn Kim Giang (2007). *Phương pháp đọc diễn cảm*. Nxb Đại học Sư phạm. Hà Nội.
3. Hà Nguyễn Kim Giang (2013). *Phương pháp tổ chức hoạt động làm quen với tác phẩm văn học*. Nxb Giáo dục Việt Nam. Hà Nội.
4. Lê Thị Bắc Lý, Lê Thị Ánh Tuyết (2008). *Giáo trình Phương pháp cho trẻ mầm non làm quen với tác phẩm văn học*. Nxb Giáo dục Việt Nam. Hà Nội.
5. Nguyễn Thị Phương Nga (2006). *Giáo trình Phương pháp phát triển ngôn ngữ cho trẻ mầm non*. Nxb Giáo dục Việt Nam. Hà Nội.